

Hoe het was...

'Modern' kantoorgebouw zonder lunchplekken.

Onderstaand artikel ontvingen wij van Bart Tent, een voormalig werknemer van Shell. In het vroegere personeelsblad, genaamd 'De Bron', vond hij onderstaand verhaal uit 1957, dat een prachtig stukje historie weergeeft. Het verhaal gaat over het gebouw aan de Carel van Bylandtlaan 23 in haar begin jaren rond 1917. Het oorspronkelijke verhaal is geschreven door 'W. F. Mogelijks' betreft dat W. Faas, een van de pioniers van Te Werve. Het artikel is bewerkt en er zijn een aantal gegevens aan toegevoegd.

'Ons Hoofdkantoor is veertig jaar'. 1917-17 februari-1957

De B.P.M. was op 17 februari 1917 in haar nieuwe gebouw geïnstalleerd. Het zou al gauw blijken dat het nieuwe gebouw al weer te klein was. Nog binnen een jaar na de installatie van het gebouw vond op 21 december 1917 reeds een bespreking plaats tussen de heer H. Colijn, de architecten Van Niekerken en de heren Koch en Cusell. Ter tafel kwamen een paar schetsen van mogelijke uitbreiding. Vrouwe Maatschappij was met recht trots op haar nieuwe woning. Het gebouw had toen de vorm van een U, de beide poten langs de Carel van Bylandtlaan en de Groenhovenstraat, de open zijde gekeerd naar de Raamweg. Tussen de vleugels lag op een terras een tuin, overeenkomstig de stijl van het gebouw in renaissancetrant, aangelegd. Behalve de tuinman, zag men er nooit iemand. Geen mens kwam op het idee daar eens in de middagpauze te gaan zitten. De employés kwamen voor het grootste gedeelte allemaal op de fiets. Ze kwamen des morgens prompt op tijd en tekenden op een controleklok. De grote stroom daalde aan de zijkant van het gebouw een helling af en verdween in het souterrain, waar de rijwielbeheerder een ieder kende en de plaats van iedere fiets wist. Men ontdeed zich in de centrale kleedkamer van hoed en jas, c.q. mantel en zocht zijn kamer op. Een enkele, die het hoog in zijn bol had, besteed met hoed en jas de trappen. Dat gaf een zeker cachet. De hoofdingang was uitsluitend bestemd voor de Directie, hoge functionarissen en bezoekers.

foto 1, Carel van Bylandt

Er waren strenge regels van orde. Roken in vertrekken waar meer dan drie personen zaten, was alléén toegestaan na elven en na vieren, het laatste uur van de ochtend- of middagwerktijd. Een kwartier van te voren staken de sigaretten al in de mond en een lucifer lag met de kop op het doosje klaar. Versprong de klok dan hoorde men op een grote afdeling gelijktijdig een geschraap en geknetter en de brand ging er in. Eten en drinken -behalve dan van een glas water- was verboden, tenzij men een doktersattest kon overleggen dat men bijvoorbeeld melk moest drin-

ken. Hoewel een groot deel van het personeel in de middagpauze naar huis ging, bleef er toch een contingent over. In 1917 waren dat er ongeveer 90. Zij vonden in die tijd een onderdak, plus een kopje koffie of anderszins in twee 'melksalons' in de Bachmanstraat: 'De Sierkan' en 'De Landbouw'. De Sierkan trok de meeste klandizie, want de andere was bestemd voor het hogere personeel. Het melkrestaurant van 'De Sierkan' was gevestigd in het pand nr. 14 A in de Bachmanstraat, de straat tegenover het kantoor. Het pand, waar het gevestigd was, is nog aanwezig.

foto 2, Bachmanstraat, 14

foto 3, vóór uitbreiding

foto 4, na uitbreiding

In een memo van 26 april 1920 lasen wij, dat er 's winters 50 Sierkanners en 25 Landbouwers waren. De heer J.W. Faas tekent bij deze blijk van geringe animo aan: 'Het vrij geringe gebruik dat thans van de lunchgelegenheden wordt gemaakt, vindt zijn oorzaak in het feit, dat het merendeel der employés daar niet de gezelligheid of rustige studeergelegenheid vindt welke het zoekt. Vandaar dat een deel van het personeel dat geregeld overblijft liever elders in de stad een andere gelegenheid zoekt of bij enigszins draaglijk weer de boterham buiten in bos of duin nuttig. Bovendien wordt de boterham nog veelvuldig clandestien op kantoor genuttigd; dit is niet altijd tegen te gaan, gezien het feit dat zelfs de toiletten daarvoor worden uitgezocht! Indien wij zelf een lunchgelegenheid bezaten, twijfel ik niet of er zouden dagelijks een 100 á 200 personen (inclusief dienstpersioneel) gebruik maken.'

Deze hartkreet werd door de Directie gehoord. Het eenvoudigste zou zijn geweest een der kantoorlokalen daarvoor in te richten. Dat was echter onmogelijk, daar het kantoor letterlijk tot aan de nok vol was. Daar nu de garage toch niet veel werd gebruikt, was het besluit genomen deze als lunchroom voor het personeel in te richten. De lunchroom werd in 1922 in gebruik genomen.

Bart Tent en Inge Kneppelhout-Reijnen

foto 1 maandblad van het personeel der verbonden petroleum maatschappijen

foto 2 t/m 4 Haags gemeentearchief